

Arvio toimintamallista: Luovat menetelmät osaksi nuorten palvelukokonaisuutta

Toimintamallissa luovat menetelmät tuodaan osaksi palvelukokonaisuutta. Nuorten elämätaitoja vahvistetaan elokuva-, sirkus- ja teatteritoiminnan avulla, jotta koulutukseen ja työelämään siirtyminen olisi helpompaa.

Kehittäjä: Tenho – elämän taitoja nuorille taiteen keinoin -hanke Helsingissä, Vantaalla, Tampereella, Varkaudessa, Oulussa ja Kajaanissa. Lasten ja nuorten säätiö, Oulun tähtisirkus, Pirkanmaan elokuvakeskus, Sirkus Magenta, Vaara-kollektiivi ja Varkauden teatteri, Laurea-ammattikorkeakoulu sekä Nuorisotutkimusseura (ESR 1.6.2015–31.5.2018).

Samankaltaista toimintaa on kehitetty myös: Step by step – nuorten kulttuurialan elämänhallinta- ja työllisyysuhanke Porissa 2016–2019, Porin kaupungin kulttuuritoimi (ESR 1.8.2016–31.7.2019).

Malli on arvioitu¹ osana Sosiaalisen osallisuuden edistämishanke – Sokran ja ESR TL5 -hankkeiden Osallisuuden palaset -kehittämistyötä. Arvio on tehty Sokra-hankkeen päätoteuttaja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksessa.

Kehittäjän yhteyshenkilö: Tuomas Tirkkonen, Lasten ja nuorten säätiö,
tuomas.tirkkonen@nuori.fi

Mallin kuvaus

Tenho-hankkeen suunnitteluvaiheessa nähtiin tarve laajamittaisemmalle kehittämiselle, kokeilemiselle, tutkimukselle ja levittämistyölle, jotta luoviin menetelmiin liittyvän toimintatavan potentiaali ilman koulutus- ja työpaikkaa olevien nuorten auttamisessa hyödynnetään. Hankkeen taustalla ovat Lasten ja Nuorten säätiön kokemukset Myrsky-projekteista ja mm. Kajaanin harrastajateatterin Draaman paikka -projekti. Hanke kiinnittyy mukana oleviin kuntiin (Helsinki, Vantaa, Varkaus, Kajaani, Oulu ja Tampere). Hankkeen

¹ Malli on arvioitu Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksessa kehitettyjen osallisuuden osa-alueiden ja lupaavan käytännön kriteerien näkökulmista hankkeen dokumentaatiota hyödyntäen.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

osatoteuttajat (Vaara-kollektiivi, Pirkanmaan elokuvakeskus, Oulun Tähtisirkus, Sirkus Magenta ja Varkauden teatteri) toimivat yhteistyössä kunnan nuorisotakuutoimijoiden kanssa.

Toiminnan kohderyhmä ovat ilman koulutus- ja työpaikkaa olevat nuoret sekä nuoret, jotka eivät pysty haastavan elämäntilanteensa vuoksi työskentelemään tai opiskelemaan kokopäiväisesti. Kohderyhmää ovat myös nuorisotakuun toimeenpanon parissa työskentelevät ammattilaiset sosiaali-, terveys-, nuoriso-, koulutus- ja työllisyyspalveluissa, sosiaali- ja terveysalan ja taidealojen opiskelijat, soveltavan taiteen alalla toimivat taiteilijat ja nuorisotakuun parissa työskentelevät organisaatiot. Välillisiä kohderyhmiä ovat osallistujien perhe ja lähipiiri, osallistuvat taideorganisaatiot sekä koulutuksia toteuttavat oppilaitokset.

Luovat menetelmät, elokuvan, sirkuksen ja teatterin työpajat, tuodaan Tenho-hankkeessa osaksi nuorten ohjaus- ja palveluverkoston. Ilman koulutus- ja työpaikkaa olevien nuorten elämäntaitoja vahvistetaan elokuva-, sirkus- ja teatteritoiminnan avulla, jotta koulutukseen ja työelämään siirtyminen olisi helpompaa. Elokuva, sirkus ja teatteri menetelminä pohjaavat osallisuuteen ja lisäävät osallistujien osallisuuden kokemuksia. Toimintaan osallistuminen on pääsääntöisesti vapaaehtoista, joskin joissakin ryhmissä toiminta osa esimerkiksi kuntouttavaa työtoimintaa ja sen ohjelmaa. Toimintaan voi osallistua vähitellen. Toimintaan osallistuvia nuoria tuetaan jatkopolkujen löytymisessä.

Taide- ja sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten yhteistyö toteutuu eri paikoissa eri tavoin. Osa toiminnasta toteutetaan teatterin tai sirkuksen tiloissa, osa muualla. Esimerkiksi Tampereella Tenho-hanke toimii kaupunkien nuorten yhden luukun toimipisteessä Ohjaamossa (Nuorten talossa) ja Varkaudessa Nuorten talo on suunnitteilla. Ohjaamossa osallistujat saavat tukea jatkopolkujen löytymiseen jo toiminnan aikana ja eri palvelut ovat läsnä. Helsingissä Ohjaamon nuorista kootaan muualla toimiva ryhmä, jonka toiminnassa on mukana Ohjaamon työntekijä. Tenhossa koulutettujen taiteilija-ohjaajien käyttämä osallistava ja dialoginen työote laajentaa nuorten parissa toimivien osaamista. Luovan toiminnan voi integroida osaksi nuorten työpajatoimintaa, sosiaalista vahvistamista ja muita nuorten palveluihin kuuluvia ryhmätoimintoja.

Mallin arviointi

Osallisuuden toteutuminen mallissa

Toimintaan osallistuminen on vapaaehtoista, joskin joissakin ryhmissä osa esimerkiksi kuntouttavaa työtoimintaa ja sen ohjelmaa. Toimintaan voi osallistua omaan tahtiin vähitellen ja myös vain läsnä ollen. Ryhmän toiminnan sisällä osallistumisen kynnyks on mahdollisimman matala ja osallistumisen tapoja on hyvin monenlaisia. Joissakin ryhmissä mukana on myös nuoria, jotka ovat velvoitettuja osallistumaan toimintaan esimerkiksi osana

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

kuntouttavaa työtoimintaa. Luovassa toiminnassa saa tyypillisesti kokeilla erilaisia rooleja ja toimijuuksia. Luovien menetelmien avulla voidaan etäännyä vaikeuksista arjessa. Luovien menetelmien avulla voidaan myös käsitellä asioita, joiden sanallistaminen voi olla vaikeaa ja vaihtaa niistä kokemuksia (esimerkiksi vaikeasti sanoitettavat tunnetilat). Tenhossa ohjaajat eivät tunne nuoren taustoja ennalta, mikä tukee avointa kohtaamista. Toimintaan osallistumisen kynnys pyritään pitämään matalana. Jokainen voi tulla toimintaan sellaisena kuin on. Tenhossa on olennaista, että toiminta tehdään nuorten ehdoilla, mukaan voi lähteä vähitellen itse määrittellen eikä tavoitetta aseteta esimerkiksi taiteellisten tavoitteiden kautta. Nuoret ovat asettamassa tavoitteita ryhmälle ja itselleen. Tavoitteita on seurattu keskusteluissa ja toiminnallisesti ryhmissä. Tavoitteiden asettamista ja niihin sitoutumista tapahtuu monella tasolla.

Nuorten palveluverkkoon pyritään tuomaan toimintatapoja, joiden kautta voidaan vaikuttaa nuorten osallisuuden kokemukseen, itsearvostukseen ja asenteisiin. Palveluverkkoa kehitetään helpommin lähestyttäväksi kokoamalla kuntayhteistyön hyviä käytäntöjä. Ohjaamossa (Nuorten talossa) tapahtuvassa Tenho-toiminnassa on saatavilla monta palvelua yhdeltä luukulta.

Palvelujen ulkopuolista toimijuutta vahvistetaan rohkaisemalla osallistujia kokeilemaan erilaisia asioita ja toimimaan yhdessä. Nuorille etsitään yksilöllisiä jatkopolkuja. Tenhossa keskusteluun jatkopolusta voi osallistua sekä sote-ammattilainen että taiteilijaohjaaja. Taiteilijaohjaaja voi tuoda esiin nuoren vahvuuksia.

Tenhossa koulutetaan sosiaali- ja nuorisolan ammattilaisia, tulevia ammattilaisia ja taiteilijoita elämäntaitojen vahvistamiseen taiteen keinoin sekä kootaan hyviä käytäntöjä nuorten kanssa taiteen tekemisestä. Taiteilijaohjaajat on koulutettu elämäntaitoja vahvistavaan työotteeseen, dialogiseen työskentelyyn ja matalan kynnyksen huomioimiseen toiminnassa ja sen suunnittelussa. Taiteilijaohjaajat auttavat nuoria tuomaan ajatuksiaan esiin ja tukevat sosiaalisia rooleja taideprosesseissa. Tenhossa on todettu, että eri alojen ihmisten on helpompi sanoittaa ja tuoda esille oman erityisalansa näkökulmia, esimerkiksi taiteilijaohjaajan motivoida nuoria teatterin kokeilemiseen. Olennaista on, että yhteistyöverkosto kuntaan toimii.

Tenhon työpajat tarjoavat paikan vaikuttamiselle ja toisiin ihmisiin virittäytymiselle. Nuoret tutustuvat työpajoissa itseensä, oppivat toimimaan muiden ihmisten kanssa ja saavat näin välineitä vaikuttaa omaan elämäänsä. Luovassa toiminnassa voi ilmaista ajatuksiaan.

Haastavien asioiden tekeminen yhdessä muiden kanssa vahvistaa vuorovaikutustaitoja. Epäonnistumisten sietäminen avaa näkemään uusia mahdollisuuksia. Yhteiseen tekemiseen ja jaettuun kokemukseen liittyviä tunnelmia on helpompi sanoittaa. Sanoittamisen myötä

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

asioita on helpompi käsitellä, niihin voi saada vähän etäisyyttä ja siten palveluissakin voidaan sanoittaa ongelmia ja löytää keinoja ongelmien ratkomiseen. Tasa-arvoisuuden kokemus avaa ihmisen vaikuttamaan ja vaikuttamaan. Se edesauttaa osaltaan osallisuuden lisääntymistä vaikuttamisen prosesseissa.

Tenhon toiminnassa tehdään usein jonkinlaisia esityksiä, joiden yleisöstä nuoret päättävät itse. Tenhossa keskeistä on osallistujien oma voimaantuminen. Toiminnan eettistä kestävyyttä tukevat Tenhossa matala kynnys, osallistujien tasa-arvoisuus ja se, että nuoret määrittävät toimintaa. Tenhon toiminnasta hyötyvät pääasiassa heikoimmassa asemassa olevat ihmiset, tässä ilman koulutus- ja työpaikkaa olevat nuoret sekä nuoret, jotka eivät pysty työskentelemään tai opiskelemaan kokopäiväisesti. Lisäksi siitä hyötyvät myös sosiaali- ja terveystalouden ammattilaiset. Toiminnan on todettu lisäävän osallisuutta. Tämä on todennettu kauden päätös- ja loppupalauttekeskustelujen avulla, joissa on tullut esiin osallistujien sitoutuminen usein paremmin toimintaan, jossa luova toiminta on osana jotakin palvelua. Useilta osatoteuttajilta sekä nuorilta on myös kuultu erilaisista pienistä suunnanmuutoksista elämässä, sekä yksittäisistä selvistä muutoksista, kuten opiskelemaan hakeminen. Tenhossa on käytetty arviointilomaketta, jonka ohjaajat täyttävät ryhmästään kerran viikossa. Tampereella on tehty haastatteluja ja käytetty Kyky-viisaria.

Toiminta tukee osallisuutta omassa elämässä, koska sen avulla voi ottaa etäisyyttä arjen vaikeuksiin ja käsitellä vaikeasti sanoitettavia asioita, toiminta lisää sosiaalista osallisuutta ja antaa välineitä vaikuttaa omaan elämään. Osallistavalla ja dialogisella työotteella voidaan vaikuttaa nuorten osallisuuden kokemukseen ja tuoda esiin heidän vahvuuksiaan.

Toimintamalli lupaavana käytäntönä

Tenhon toiminnan kehittämiseksi ja levittämiseksi nähtiin tarve suunnitteluvaiheessa ja toiminnalle on ilmennyt tarve toteutusvaiheessa ja se on kytketty tutkimustoimintaan. Taide- ja kulttuuriperustaisten menetelmien vaikuttavuudesta alkaa olla runsaasti näyttöä. Tässä on hyödynnetty myös Myrsky-hankkeen tutkimusta. Toimintaa kohtaan on tunnettu ulkopuolista mielenkiintoa.

Vaikka toiminta ei ole itsessään uutta, se edustaa uudenlaista toimintamuotoa siinä mielessä, että nuorten toimijuutta vahvistetaan käyttämällä dialogisia ja osallistavia menetelmiä ja tuomalla taide- ja kulttuuriosaamista työvoima-, sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten rinnalle. Paikallisesti luovat menetelmät on otettu osaksi Ohjaamon toimintaa (Nuorten talo Tampereella).

Toiminta on siirrettävissä ja luovat menetelmät sopivat sovellettavaksi erilaisille kohderyhmille lapsista vanhuksiin. Tenhon toiminta edellyttää taiteen ammattilaisia, jotka osaavat tukea nuoria tuomaan esiin omia ajatuksiaan ja kokeilemaan uusia asioita ja

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

sosiaalisia rooleja, ja jotka on koulutettu elämäntaitoja vahvistavaan työotteeseen, dialogiseen työskentelyyn ja matalan kynnyksen huomioimiseen. Ohjaamoihin kytketty toiminta sopii jokaiseen kuntaan, jossa on niiden kaltaista toimintaa. Toiminta on tarkoitus juurruttaa peruspalvelujen rinnalle ja varsinaisen toiminnan tuottavat taideorganisaatiot. Varkaudessa on kiinnostusta saada Tenhon toiminnasta pysyvä osa Nuorten taloa. Tampereella Ohjaamo on ottanut Pirkanmaan elokuvakeskuksen kattonsa alle. Vamoksella toiminta on toteutettu Sirkus Magentan toteuttamana, jolloin Magenta on saanut rahoituksen muualta (Myrsky, Tenho). Pysyvää rahoitusta ei ole vielä löytynyt. Toiminta on toteutettavissa kunnissa osana nuorten palveluja ja järjestöissä monin tavoin, kun yhteistyö kunnan kanssa toimii.

Step by step -hankkeessa on kehitetty samankaltaista toimintaa

Step by step -hankkeen toiminta perustuu alueella aiemmin toteutetun nuorten työllisyshankkeen (Tuulta purjeisiin -hanke) kokemuksiin. Toiminta kiinnittyy kaupungin kulttuurialaan sekä palvelujärjestelmään, josta nuoria ohjautuu toimintaan (TE-toimisto, kuntouttava työtoiminta, etsivä nuorisotyö, Perusturvakeskuksen vammaispalveluiden avotyötoiminta, Winnovan maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus, voi myös ottaa yhteyttä hankkeen työntekijään tai käydä kulttuuritalolla). Toiminnan kohderyhmä ovat 17–30-vuotiaat ilman opiskelu- ja työpaikkaa olevat ja maahanmuuttajanuoret, jotka asuvat Satakunnassa. Välillisiä kohderyhmiä ovat lähettävät tahot ja välillisesti toiminta kohdistuu myös esimerkiksi sosiaali-, kasvatus- ja sivistys- ja kulttuuritoimeen.

Step by step -hankkeen yhtenä osana tehdään kuntouttavaa työtä toiminnallisina ja kulttuurisina keinoin. Nuorille järjestetään luovien alojen kursseja ja projekteja, kuten ilmaisutaidon kokonaisuus. Kurssia vetää ammattinäyttelijä, jolla on kokemusta sekä opettamisesta että yhteisötaiteesta. Teatteriharjoitteiden kautta opitaan kehonhallintaa ja itse- ja puheilmiasua. Hanke toimii nuorten Kulttuuritalo Annankatu 6:ssa.

Step by step -hankkeessa yksi mainituista tavoitteista on lisäksi ryhmäytyminen ja vertaisten löytäminen.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Step by step –hankkeessa nuorten kanssa tehdyt projektit ovat luonteeltaan konkreettisia, julkisia ja yleishyödyllisiä. Step by step -hankkeen toimintaa ei ole toistaiseksi erityisemmin levitetty muualle, mutta s omaa levittämispotentiaalia. Jokin hankkeen toiminnoista vakiintuu kenties kulttuuritalon sisälle. Hanke on löydetty ja tunnetaan mm. TE-palveluissa.

Lopuksi

Toiminta on merkittävä ja hyvä esimerkki siitä, miten luovat menetelmät voidaan ottaa käyttöön peruspalveluissa, kun halutaan vahvistaa nuorten sosiaalisia taitoja ja voimavaroja.

Tenho-hanke päättyi toukokuussa 2018. Toimintamallin juurtuminen on toistaiseksi avoinna.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto